
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2011:20

Stöd till hivsmittade och deras anhöriga

Sammanfattning

I det här betänkandet behandlas motion 2011:64, stöd till hivsmittade och deras anhöriga. Utskottet menar att Svenska kyrkan redan arbetar med bemötandefrågor och ger stöd åt människor i olika livssituationer. Arbetet ingår i församlingarnas ordinarie verksamhet. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2011:64.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:64, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:64, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2011:64 av Helena Klahr Fast, Stöd till hivsmittade och deras anhöriga

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för en fortsatt förändring i synen på hivsmittade och aidssjuka i vårt land, för att motverka stigmatisering och bidra till ett värdigt bemötande.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att det etableras stödverksamhet i kyrkans regi, för att ge stöd åt hivsmittade och deras anhöriga i vårt land.

Bakgrund

Enligt Smittskyddsinstitutet beräknas drygt 5 300 personer leva med känd hivdiagnos i Sverige idag. Antalet nyupptäckta hivsmittade i Sverige har dock ökat långsamt de senaste tio åren, vilket liknar situationen i andra västeuropeiska länder med ett lågt antal hivsmittade.

Initialt var det framför allt homosexuella män som var den störst drabbade gruppen. Sammantaget, och oberoende av smittland, är heterosexuellt smittade den största gruppen i Sverige idag. En stor del av de fall som diagnostiserats i Sverige från början av 1990-talet och framåt är immigranter som har varit hivinfekterade vid ankomst till Sverige. Totalt anmäldes 465 nya hivinfekterade under 2010, varav 217 var heterosexuellt smittade, 122 smittade via sexuella kontakter mellan män och 27 smittade via intravenöst missbruk. Övriga hade annan smittväg eller så var orsaken okänd. 13 barn var smittade i samband med graviditet och förlossning, varav alla utom 2 barn smittades i sina hemländer före immigration.

Hiv-Sverige är en paraplyorganisation för människor som lever med hiv och deras anhöriga. Denna riksorganisation omfattar olika organisationer och nätverk

som arbetar med hiv och aids. De arbetar med diskriminerings- och bemötandefrågor och det är den organisation som de flesta relaterar till i frågan och den som har bäst uppdaterad information.

Stadsmissionerna har uppmärksammat en kraftigt ökad smittspridning bland människor som lever i hemlöshet, en grupp som är särskilt utsatt för hivsmitta genom missbruk och prostitution. Flera stadsmissioner har därför genomfört fortbildningar bland sina medarbetare och hos dem finns en hel del kunskap att hämta vad gäller mötet med mycket socialt utsatta människor.

Möten med människor

Mötet med människor som lever med hiv ingår i det ordinarie församlingsarbetet på samma sätt som mötet med människor med annan sjukdom eller livssituation. Det är inte alltid man vet så mycket om varandra och därför utbildas kyrkans medarbetare i ett inkluderande förhållningssätt. Hiv finns inte bara i vissa socialt utsatta grupper, utan hiv är vardag för betydligt fler och många är anhöriga eller vän till någon som lever med hiv.

Kyrkostyrelsen konstaterade vid ett av sina sammanträden 2009, efter att ärkebiskopen mött folkhälsoministern, att Svenska kyrkan är en del av den ideella sektorn i Sverige som bör bidra till att minska fördomar och den stigmatisering som finns i synen på människor som lever med hiv eller en hivrelaterad sjukdom. Svenska kyrkan är lämpad att genom sina kontinuerliga möten med människor förmedla närvaro, öppenhet och hopp. Kyrkostyrelsen konstaterade också att frågorna om hiv bör inlemmas i det kontinuerliga stöd som den nationella nivån ger till stiftens utvecklingsarbete vad gäller utbildning och information, och inte ta initiativ till en särskild åtgärd vad gäller hiv från nationell nivå. För övrigt är det församlingarnas ansvar att möta människor inom församlingens geografiska område.

Biskopsbrevet

Biskopsbrevet om hiv i ett globalt perspektiv, som utkom 2007, är intressant även ur ett svenskt perspektiv och användbart i Svenska kyrkans fortbildningar och i församlingsarbetet. Biskoparna menar att det inte enbart är sjukdomen i sig som gör livet svårt för den som lever med hiv. Andra människors okunskap och rädsla är också en viktig del av problemet. Det svåraste kan vara de starka känslor av skam och skuld som uppkommer i relationen till omgivningen och i relation till den egna situationen. Hiv uppfattas i högre grad än andra sjukdomar vara självförvållad genom ett moraliskt förkastligt beteende. Detta är en utmaning för kyrkans själavård och undervisning.

Biskopsbrevet avslutas med ett tjugotal rekommendationer till bland annat svenska myndigheter, internationella organisationer, svensk sjukvård, läkemedelsindustrin och kyrkoledare i hela världen. Biskoparna riktar också följande uppmaningar till alla församlingar och medarbetare i kyrkorna:

- att öka sin kompetens i frågor som gäller hiv
- att använda sin möjlighet att påverka unga människor och göra dem medvetna om riskerna för hiv
- att sträva efter att göra församlingen till en trygg och förtroendefull mötesplats där alla kan känna sig välkomnade, viktiga och värdefulla.

I Helsingborgs Maria församling finns ett specifikt engagemang sedan många år tillbaka för människor som lever med hiv. Man har både ett internationellt och ett nationellt perspektiv. I samband med Världsaidsdagen den 1 december erbjuds föredrag om hiv ur olika synvinklar och man har lyft hiv i gospelmässor, ljusgudstjänster och meditationer. Konfirmandgrupperna i församlingen deltar och frågorna har genomsyrat mycket av församlingens arbete i början på december.

På initiativ av en sjukhuspräst inom sjukhuskyrkan i Lunds stift har ett nätverk bildats för att öka kunskapen om hiv och vad det innebär att leva med hiv. Medarbetare inom sjukhuskyrkan träffas därför regelbundet för föredrag, samtal och erfarenhetsutbyte. Tanken är att de som deltar också ska kunna sprida sin kunskap vidare till församlingar inom stiftet, till dem som arbetar med själavård, anhöriga och vårdpersonal.

På några av Svenska kyrkans stiftsgårdar finns erfarenhet av samverkan med *Noaks Ark*, en nationell ideell organisation som arbetar med hiv. Samarbetet har främst handlat om läger för familjer som lever med hiv. Det finns god erfarenhet av dessa läger sedan flera år tillbaka och man vill från arrangörshåll gärna fortsätta med denna samverkan. Varje sommar samlas 70–80 personer till familjeläger och i vissa fall består familjerna av flera generationer. Man har från stiftsgårdarnas sida hittills inte presenterat dessa läger brett, utan rekryteringen har skett genom lokala föreningar inom *Noaks Ark*. Det finns ibland en rädsla hos familjerna att omgivningen ska få veta att man är smittad. Det finns även exempel på familjer vid dessa läger där någon familjemedlem inte haft kännedom om att lägret haft en speciell målgrupp och inte heller vetat om att en familjemedlem är smittad. Stiftsgårdarna menar att man hittills bemött *Noaks Ark* och familjernas önskan och inte spridit information om lägret, på bekostnad av att verksamheten inte blir känd eller uppmärksammas. Sommaren 2012 erbjuds det läger på nytt.

Utskottets överväganden

Stöd till hivsmittade och deras anhöriga

Utskottets förslag: Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2011:64, punkt 1 och 2.

Mötet med hivsmittade människor och deras anhöriga ingår i församlingarnas ordinarie arbete på samma sätt som mötet med andra människor, sjuka eller inte. I församlingen möts människor i samtal, gudstjänst, vid kyrkliga handlingar i livets olika skeden och i annan verksamhet.

Utskottet vill inte skilja ut de hivsmittade genom att särskilt uppmärksamma gruppen. Det har dessutom skett en stor förändring i västvärlden idag där det numera finns bromsmediciner, som gör att människor med hivsmitta har en helt annan prognos än vad man hade då de första fallen av hiv uppmärksammades.

Däremot är hiv ett av de största hindren för utveckling runt om i världen och något som orsakar ett enormt lidande för miljontals människor. I vissa länder är stora delar av befolkningen hivsmittade och en ännu större del berörda av situationen. Svenska kyrkans internationella arbete ger stöd till kyrkor och organisationer som arbetar med sjukvård och diakoni samt mot stigmatisering av hivsmittade. Likaså ges stöd till organisationer som arbetar mot förtryck och sexuellt våld, vilket är en av de avgörande orsakerna till spridningen av hiv.

Utskottet delar motionärens goda intention att Svenska kyrkan ska bidra till ett värdigt bemötande och en stödverksamhet för människor i utsatta situationer. Dock menar utskottet att Svenska kyrkan redan arbetar med bemötandefrågor

generellt och genom biskopsbrevet om hiv i ett globalt perspektiv, även specifikt. Det finns dessutom flera exempel på etablerade samarbeten med de organisationer som arbetar med hiv lokalt. Av dessa anledningar föreslår utskottet avslag på motion 2011: 64.

Uppsala den 30 september 2011

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Carina Etander Rimborg, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Carina Etander Rimborg, ordförande, Ann-Sofie Nelstrand, Erik Jonsson, Birgitta Lindén, Bengt A Gustavsson, Christina Meltin Westerlund, Cecilia Brinck, Kristina Sandström, Hans G Erikson, Ann-Sofie Persson, Anders Åkerlund, Roland Johansson, Marianne Kronbäck, Britt Louise Agrell och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mary Österström, Kjerstin Sörngård Thulin, Helena Nordvall, Christer Björk, Kerstin Bodell, Elisabeth Rydström, Kekke Paulsson, Kerstin Rossipal, Anna Ekström, Stig Domargård, Ann-Ida Fehn och Berth Löndahl.

Biskoparna Antje Jackelén och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.